

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Sange til 28de Mai i Danske Samfund Danske Folke-Fester en Røst fra Danske Samfund

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Sange til 28de Mai i Danske Samfund Danske Folke-Fester en Røst fra Danske Samfund", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1842_720-intro-shoot-idm99.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Sange til 28de Mai i Danske Samfund

“Slaverne raadte på Østersø”

Den overskriftsløse vise kaster et nostalgisk blik tilbage på valdemarstiden, dvs. tidsrummet ca. 1157-1241. Det var en tid, hvor Danmark løbende blev angrebet af venderne, et slavisk folkeslag på Østersøens sydkyst. Tiden var stadig præget af den netop overståede kamp om den danske trone, hvor en række rivaliserende stormænd alle mente, at netop deres slægt var berettiget til at sidde på kongemagten. Valdemar den Store var gået ud af borgerkrigen som sejrherre og enekonge i 1157. Når Grundtvig fremhæver denne periode, kan det være for at pointere, at der efter en ufredsperiode kan komme en ny og roligere tid. Samtidig var perioden præget af et stærkt samarbejde mellem kirke og stat (Absalon) og kulturel fremgang (Saxo). På den anden side kan man notere sig, at valdemarstiden også endte med, at Danmarks herredømme over Østersøen, som havde været på sit højdepunkt 1222-1223, var smuldret. Ikke desto mindre udtrykker han alligevel et håb om, at valdemarstiden vil genoprinde (strofe 21).

Melodi

Grundtvig angiver, at det er melodien til folkevisen *Esbern Snare* (DgF 131E), der kan anvendes til hans sang. Denne folkeviser med førstelinjen “Dan Konning og Hr. Asbiørn Snare” blev trykt første gang i Peder Syvs såkaldte *Tohundredviser* (1695) som nr. 40 i del 4. Grundtvig har fx kunnet finde melodien i Abrahamson, Nyerup og Rahbeks folkeviseudgave, *Udvalgte Danske Viser* (1814, bind 5, s. XXXVII, som melodi til dette værks nr. 66). Hermed er der tale om en helt traditionel folkevisemelodi til en tolinjet folkeviser. Grundtvig har desuden overtaget både mellem- og omkvæd næsten ordret. Grundtvig ejede begge disse bøger.

Det giver god mening at synge om netop valdemarstiden til en folkevisemelodi, for på Grundtvigs tid mente de fleste, at folkeviserne stammede tilbage fra præcis denne periode. Samtidig var *Esbern Snare* en af valdemarstidens heltmodige personligheder.

“Danmark under Vinters Hjerte”

Hæftets anden vise mindes tre store begivenheder i Danmarks historie, der er værd at erindre. Selv om visen første gang er blevet sunget i slutningen af maj, leder førstelinjen tankerne hen på en anden og koldere årstid. Det er der en god grund til.

Forslag til tre danske nationaldage

Ser man kun på sidste strofes “Medens Vinter-Storme brage, / Knopper melde Vaar, / Til, om Sommeren hiin unge”, kunne man tro, at de tre mærkedage måtte være de tre store kristne højtider: jul, påske og pinse (strofe 7). Grundtvig er fuldt ud klar over dette, hvilket også fremgår af den tale, han holdt ved samme lejlighed, og som blev trykt en uges tid senere (1842b, s. 12).

Visen skal derfor ses som Grundtvigs forslag til at indføre verdslige danske nationaldage (Adriansen 2006, s. 70 f.). Han forestiller sig, at der er netop tre, der alle falder i kalenderårets første halvdel, og som man bør fejre. På denne tid havde Danmark ingen fast nationaldag eller -dage, men festligholdt fx kongens og dronningens fødselsdage, sølvbryllupsdage og lignende. Grundtvig trækker tre begivenheder fra danmarkshistorien frem, der hvert år var blevet markeret i Danske Samfund (*Bibliografien 2*, s. 180). Det drejer sig om: 11. februar, 2. april og 28. maj. Mindedagene havde særlig betydning for hver deres befolkningsgruppe: Den 11. februar var for københavnernes, den 2. april for sømændene og den 28. maj for bønderne (Lundgreen-Nielsen 1992, s. 69).

Den 11. februar: Stormen på København

Under en af de mange krige mellem Danmark og Sverige i løbet af 1600-tallet havde Sverige i august 1658 indledt en belejring af København, både fra land- og søsiden. Vinteren 1658-1659 blev meget hård, og Øresund og voldgrave frøs let til, så københavnernes prøvede at holde våger i isen åbne for at hindre fjenden i at forcere forsvarsværkerne. Natten mellem den 10. og 11. februar 1659 angreb svenskerne talstærkt byen, men da København havde pålidelige efterretninger om angrebet, som koncentrerede sig om Slotsholmen, blev svenskerne slået tilbage i det, der efterfølgende kaldtes Stormen på København. Militært set var det dog søslaget i Øresund 29. oktober 1658, der var vendepunktet, for dermed var indeslutningen fra søsiden brudt, og nederlænderne var til stede militært, politisk og med forsyninger. Alligevel det blev stormen på København 11. februar 1659, der blev knæsat som den nationale, kirkelige mindedag, en taksigelsesfest.

Indtil 1766 var 11. februar blevet fejret, men fejringen var herefter uheldig, da Christian 7.s søster Sophie Magdalene var blevet formælet med den svenske kronprins, senere Gustav 3. (Olden-Jørgensen 2011, s. 55).

* Stormgade bag Nationalmuseet i København er opkaldt efter denne begivenhed og ligger præcis, hvor svenskernes hovedangreb dengang satte ind.

Den 2. april: Slaget på Reden

Slaget på Københavns Red fandt sted skærtorsdag, den 2. april 1801, under Englandskrigene. Englænderne angreb til søs under kommando af lord Horatio Nelson, "*Englands berømte Vovehals*" (1842b, s. 13), og danskerne havde under kommandør Olfert Fischer oprettet en defensionslinje i Kongedybet i Øresund ud for København. Defensionslinjen bestod af såkaldte blokskibe, dvs. linjeskibe uden master, sejl etc., som blev bugseret ud og lagt på linje, så de kunne skyde — en slags flydende, men ubevægelige befæstninger. Krigsskibe som englændernes var der ikke tale om. Englændernes formål med angrebet var at få Danmark til at træde ud af Det væbnede Neutralitetsforbund, som i 1800 var blevet indgået mellem Rusland, Danmark-Norge og Sverige (og efterfølgende tiltrådt af Preussen). Forbundet rettede sig først og fremmest mod Frankrig og dets førstekonsul, den senere kejser Napoleon Bonaparte (Feldbæk).

*Peter Willemoes, til hvem Grundtvig i 1810 havde skrevet den kendte sang "Kommer hid, I Piger smaae", udmærkede sig under slaget, men ikke nok til at bringe danskerne sejr (se evt. indledningen til denne sang). Dybest set var kampen håbløs helt fra begyndelsen og modstanden symbolsk, men netop derfor vigtig.

Da forsvarslinjerne næsten var nedkæmpet, var englænderne klar til at indlede et bombardement af hovedstaden. Derfor besluttede den daværende kronprins Frederik at indlede forhandlinger, der endte med, at Danmark indvilgede i at udtræde af Neutralitetsforbundet.

*Først i 1807 gjorde englænderne alvor af at bombardere København. Ved dette det første bombardement af en europæisk hovedstad regnede det med granater gennem tre nætter 2.-4. september, og englænderne bombede således byen sønder og sammen. I 1807 havde kronprinsen endda forladt byen før englændernes angreb, og efter angrebet bortførte englænderne den danske flåde. Særligt i lyset af denne senere begivenhed var det dengang almindeligt at betragte udfaldet i 1801 som lidt af en sejr.

Den 28. maj: Stænderforsamlingerne

Den sidste mindeværdige begivenhed er oprettelsen af de rådgivende provinsialstænder (ofte kaldet stænderforsamlingerne). I 1842 var det 11 år siden, at stænderforsamlingerne i kongeriget Danmark og hertugdømmerne Slesvig og Holsten blev indført ved kongelig forordning af 28. maj 1831 af den daværende konge, Frederik 6. Stænderforsamlingerne samledes dog først fra 1835. Der var fire stænderforsamlinger — i Itzehoe for hertugdømmet Holsten, i Slesvig by for hertugdømmet Slesvig, i Viborg for Jylland og i Roskilde for Øerne (Scocozza & Jensen 1999, s. 216). Valgretten og valgbarheden hertil var knyttet til ejendom, så der var få præster og andre akademikere i forsamlingerne, men Danske Samfund, som rekrutterede en del af sine medlemmer blandt håndværkere og akademikere, havde ikke desto mindre siden sin oprettelse i 1839 forventet sig meget af disse stænderforsamlinger.

* Stænderforsamlingerne bestod af repræsentanter for godsejere, selvejerbønder, fæstere og byernes grundejere. Kun mandlige ejendomsbesiddere, der var fyldt 25 år og ejede eller fæstede ejendom af en vis

størrelse, havde valget, dvs. knap 3% af befolkningen. Alligevel blev konstruktionen betragtet som et skridt på vejen mod et mere folkeligt styre. Forsamlingerne kunne foreslå ny lovgivning eller debattere om politiske og praktiske emner, fx skolevæsenet. De afholdt månedlange møder hvert andet år. Offentligheden kunne læse referater fra møderne i *Stændertidende*, forløberen for *Rigsdagstidende* (Vammen).

Grunden til dette for en enevældig konge usædvanlige skridt var, at Danmark ved Wienerkongressen i 1815 havde forpligtet sig til at lade Holsten, der som hertugdømme indgik i Det Tyske Forbund, få sin egen stænderforsamling. Ved at oprette fire forsamlinger for de fire landsdele gjorde kongen ikke forskel på hertugdømmerne og det øvrige Danmark. Julirevolutionen 1830 i Frankrig havde udløst en bølge af liberal uro i Europa, og Frederik 6. så sig derfor efterhånden nødsaget til at dæmme op for de politiske krav. Fejringen af oprettelsen af disse forsamlinger er selve baggrunden for nærværende udgivelser, og Danske Samfund højtideligholdt dagen hvert år. For mange af medlemmerne var det årets vigtigste dag.

Melodi

Grundtvig angiver den melodi, der forbindes med Laurids Koks gamle *Danmark, dejligst Vang og Vænge* (før 1695). Eftersom han bruger den meget ofte, er den muligvis en af Grundtvigs yndlingsmelodier. Den stammer fra juristen og pædagogen Poul Edvard Rasmussens hånd og blev trykt første gang i Abrahamson, Nyerup & Rahbek 1814 (bind 5, s. LXXIV). Rasmussen hævdede dog, at han blot havde nedskrevet en allerede eksisterende melodi. Læs evt. mere om melodien i indledningen til "Thyre Dannebods Vise" (1817).